

Nr 34

Socialförsäkringsutskottets betänkande i anledning av motion om översyn av företagens uppgiftsskyldighet för skatte- och avgiftsdebitering.

Motionen

I motionen 1973:591 av herr Turesson (m) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att reglerna för hur de uppgifter skall vara beskaffade som skall utgöra underlag för debitering av företagens avgifter och skatter skyndsamt överses i syfte att minska kostnaderna för berörda uppgifters framtagande.

Gällande bestämmelser m. m.

Allmänt

Socialförsäkringens administration kräver, att en mängd olika uppgifter lämnas till försäkringsorganen. Skyldighet att lämna sådana uppgifter åvilar i betydande utsträckning de försäkrades arbetsgivare. Uppgifterna har bl. a. betydelse för skilda kontrollrutiner hos framför allt de allmänna försäkringskassorna. En relativt omfattande uppgiftsskyldighet har ålagts arbetsgivarna i yrkesskadefall. Många av uppgifterna skall lämnas utan särskild anmaning. Andra infordras från fall till fall av försäkringsorganen.

Skyldighet att lämna uppgift för beräkning av arbetsgivares avgift till försäkringen för tilläggspension, sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna samt avgifter enligt förordningen angående byggnadsforskningsavgift, lagen om lönegarantiavgift och lagen om arbetarskyddsavgift regleras i förordningen (1959:552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m. och åligger den som under året utgett lön till anställd med minst 500 kr. Arbetsgivaruppgiften skall lämnas senast den 31 januari året efter det som avgiften avser. Vid uppgiften skall fogas ett exemplar av den kontrolluppgift som upprättats för den anställdes taxering. Befrielse från skyldighet att bifoga kontrolluppgift kan i vissa fall medges av riksförsäkringsverket. Redare, som har att redovisa sjömansskatt, skall lämna arbetsgivaruppgift före februari månads utgång. Arbetsgivaravgift erläggs i form av preliminär och slutlig avgift enligt ett särskilt avräkningsförfarande och betalningen är uppdelad på varannan av årets månader med början i februari. I vissa fall påförs avgiften i samband med debitering av slutlig skatt enligt uppbördsförordningen (1953:272).

Arbetsgivare är vidare skyldig att på anmaning lämna uppgift angående namngiven persons förhållande, som är av betydelse för tillämpning av lagen (1962:381) om allmän försäkring. Dessa anmaningar avser framför allt kontroll av arbetstagarens inkomstförhållanden och frånvaro från

arbetet på grund av sjukdom. Nämnas kan också att arbetsgivare skall göra anmälan till försäkringskassan när arbetstagare anställs för längre tid än fyra veckor och när sådan anställning upphör. Arbetsgivare är vidare skyldig att anmäla inträffat fall av yrkesskada till kassan.

Det bör i sammanhanget påpekas att särskilda bestämmelser om uppgiftslämnande till ledning vid taxeringen finns i taxeringsförordningen. I praktiken medför dessa regler att flertalet arbetsgivare har att utan anmaning avge kontrolluppgift om vad som utgivits till anställd eller annan i form av avlöning, arvode, annan ersättning eller förmån, antingen denna utgått kontant eller såsom naturaförmån. Taxeringen till statlig inkomstskatt ligger till grund för beräkningen av bl. a. den allmänna arbetsgivaravgiften. Skyldighet att lämna kontrolluppgift i nu nämnt hänseende föreligger också i vissa fall efter anmaning.

Avgiftsunderlag

Arbetsgivaravgifterna beräknas på kontant lön och naturaförmåner i form av kost eller bostad som arbetsgivaren under året utgett till arbetstagare. Till lön räknas ej sådan särskild ersättning, som en arbetsgivare kan utge till sina anställda för vissa med arbetet förenade kostnader, s. k. kostnadsersättning. Erhåller en arbetstagare lön, som är så beräknad, att han därav själv skall bestrida sina kostnader i anställningen, ingår likväl hela lönen i underlaget för avgiftsberäkningen. Efter medgivande av riksförsäkringsverket kan emellertid en arbetsgivare få göra visst avdrag för arbetstagarens kostnader i anställningen, dock endast under förutsättning att kostnaderna uppgått till minst 10 procent av lönen. Riksförsäkringsverket har rätt att lämna sådant medgivande antingen utan särskild framställning – såvitt avser arbetstagare i viss verksamhet – eller också efter sådan framställning i fråga om viss eller vissa arbetstagare.

Arbetsgivaravgift skall inte beräknas på lön, som för arbetstagare under året ej uppgått till minst 500 kr., eller – i fråga om avgiften till ATP – på lön till arbetstagare, som uppnått 65 års ålder vid ingången av det år avgiften avser. Lön, som utbetalas av utomlands bosatt arbetsgivare eller utländsk juridisk person, blir inte avgiftsgrundande annat än för det fall, att arbetstagaren sysselsatts vid skötseln av fastighet i Sverige eller i rörelse, som bedrivs från här beläget fast driftställe. I princip grundar ej heller lön från arbetsgivare, som är utländsk beskickning eller lönat konsulat eller som tillhör sådana institutioner, avgiftsplikt. Lön, som svensk arbetsgivare utger till utomlands sysselsatt utländsk arbetskraft, blir ej heller avgiftsbelagd.

Avgiftsunderlaget för beräkning av arbetsgivaravgift till tilläggspensioneringen erhålls genom att man från summan av de av arbetsgivaren utbetalade lönerna gör två avdrag, nämligen dels ett basbeloppsavdrag, dels ett maximiavdrag.

Basbeloppsavdraget framräknas genom att det vid årets ingång

gällande basbeloppet multipliceras med det beräknade genomsnittliga antalet arbetstagare hos arbetsgivaren under året. Härvid skall arbetstagare, som under hela året varit anställd med full arbetstid, räknas som en arbetstagare och arbetstagare, som under året varit anställd i mindre omfattning, medräknas i motsvarande mån. Genomsnittliga antalet arbetstagare beräknas med en decimal.

Till grund för beräkningen av det genomsnittliga antalet arbetstagare läggs två tidsuppgifter, vilka arbetsgivaren har att lämna i arbetsgivaruppgiften, nämligen dels det totala antalet arbetstimmar under året i arbetsgivarens verksamhet (sammanlagda arbetstiden), dels det antal timmar en hos arbetsgivaren helårsanställd med full arbetstid genomsnittligt har arbetat (genomsnittliga årsarbetstiden). Båda tidsuppgifterna skall i arbetsgivaruppgiften uttryckas i timmar. Antalet basbeloppsavdrag, som en arbetsgivare är berättigad till, erhålls genom att dividera den förra tidsuppgiften med den senare.

Vid beräkningen av avgiften till försäkringen för tilläggspension skall undantas den del av utgiven lön som för arbetstagare och år överstiger 7,5 gånger basbeloppet. För år 1973 utgör basbeloppet 7 300 kr., maximalbeloppet ($7,5 \times 7\,300 =$) 54 750 kr. och det maximalt avgiftsgrundande beloppet ($54\,750 - 7\,300 =$) avjämnat 47 400 kr.

Debitering

Arbetsgivaravgifterna beräknas av riksförsäkringsverket på grundval av avgiftsunderlaget. Till grund för beräkningen ligger de av arbetsgivarna lämnade arbetsgivaruppgifterna.

Reglerna om arbetsgivaruppgift kompletteras med ett antal bestämmelser av speciell natur, såsom kontroll av att uppgiftsskyldigheten fullgörs, bestämmande av avgiftsunderlag i vissa fall genom uppskattning, ändring av avgiftsunderlag i vissa fall m. m. Bl. a. kan nämnas, att ändring av avgiftsunderlaget gäller en tidsgräns av sex år efter utgången av avgiftsåret inom vilken alltså ändringen måste ha skett.

Hos riksförsäkringsverket blir arbetsgivaruppgifterna föremål för granskning. Denna utmynnar i beslut om fastställande av erforderliga avgiftsunderlag. Med hänsyn till att avvikande regler delvis gäller för beräkning av arbetsgivaruppgift till ATP respektive sjukförsäkringen måste två skilda avgiftsunderlag fastställas för dessa försäkringsgrenar. Avgiften för yrkesskadeförsäkringen kan i regel beräknas med utgångspunkt i samma underlag som avgiften till sjukförsäkringen. Byggnadsforskningsavgiften beräknas vanligen på ett särskilt underlag. Föranleder granskningen att avgiftsunderlag bör beräknas med avvikelse från de av arbetsgivare lämnade uppgifterna, underrättas arbetsgivaren härom och ges tillfälle att yttra sig i ärendet. Därpå följande beslut om avvikelse meddelas skriftligt och med vederbörlig besvärshänvisning.

Har arbetsgivaruppgift inte avlämnats eller kan på grund av brister i lämnade uppgifter avgiftsunderlag inte tillförlitligen beräknas, skall avgiftsunderlaget uppskattas efter vad som befinnes skäligt.

På grundval av sålunda fastställda avgiftsunderlag beräknas därefter arbetsgivaravgift. Även i detta fall sker beräkningen hos riksförsäkringsverket.

Debiteringen och uppbörden av arbetsgivaravgiften sker på skilda sätt i princip beroende på avgiftens storlek. Avgift uppgående till högst 1 000 kr. debiteras i regel på arbetsgivarens skattsedel såsom slutlig skatt och uppbäres i samma ordning som skatten. Annan avgift debiteras på särskild räkning som riksförsäkringsverket sänder till arbetsgivaren. Dessa arbetsgivaravgifter innefattar regelmässigt *slutlig avgift* och *preliminär avgift*. Härtill kan i vissa fall komma *tillkommande avgift* (t. ex. på grund av beslut om höjt avgiftsunderlag med anledning av granskning av arbetsgivares avlöningsbokföring).

Den slutliga avgiften beräknas och debiteras året näst efter utgiftsåret och upptas på räkning, som sänds ut i januari året efter debiteringsåret.

I avräkning på slutlig avgift skall arbetsgivaren varje år erlagga preliminär avgift. Denna skall enligt huvudregeln utgå med ett belopp motsvarande den slutliga avgift, vilken debiterades under nästföregående år och som alltså avser löner under året före sistnämnda år. Avgiften fördelas på sex betalningsterminer och skall betalas senast den 18 varannan månad med början i februari. Uppgift om de arbetsgivaravgifter som skall påföras i samband med slutlig skatt lämnas årligen av riksförsäkringsverket till de lokala skattemyndigheterna.

Har slutlig avgift inte påförts arbetsgivaren skall särskild beräkning ske av den preliminära avgiften. Denna skall därvid bestämmas till belopp som så nära som möjligt kan beräknas komma att motsvara den slutliga avgiften. Särskild beräkning av preliminär avgift för visst år skall också göras om det kan antas att den slutliga avgiften för samma år kommer att avvika från den året dessförinnan debiterade slutliga avgiften med minst en femtedel av denna avgift. Även i andra fall kan särskild avgiftsberäkning ske om skillnaden mellan utgående preliminär avgift och påräknelig slutlig avgift kan antas bli mer betydande eller annan särskild omständighet föreligger.

För att påförd preliminär avgift skall bringas i bättre överensstämmelse med beräknad slutlig avgift kan i vissa fall ett jämningsförfarande ifrågakomma.

Utskottet

I den förevarande motionen yrkas översyn av de regler som gäller för företagens skyldighet att lämna uppgifter för skatte- och avgiftsdebitering. Syftet med motionen är att minska företagens kostnader för uppgiftsskyldighetens fullgörande.

Samhällsutvecklingen har medfört att företag och andra arbetsgivare fått alltmer vidgade åligganden att förse myndigheter med uppgifter av olika slag och att medverka vid uppbörd av skatt. Uppgifts- och uppbördsskyldigheten har kommit till och utformats successivt under en lång följd av år. Vissa förenklingar har kommit till stånd. Likväl torde de

många reformerna under senare år främst på skatte- och uppbördsområdet men även inom socialförsäkringen ha medfört att företagens uppgifts- och uppbördsskyldighet kommit att bli alltmer betungande. Det är mot bakgrund härav tillfredsställande att den i motionen aktualiserade frågan numera är föremål för en allsidig översyn inom utredningen (Fi 1970:69) om företagens uppgiftsplikt. Denna har i första hand att överväga vad som är möjligt att göra för att uppgifts- och uppbördsskyldigheten skall bli så litet betungande som möjligt för företag och andra och kunna fullgöras på ett enkelt och rationellt sätt. Översynen är i huvudsak av teknisk art, men de sakkunniga är enligt direktiven oförhindrade att undersöka i vilken mån ändringar av det sakliga innehållet i gällande bestämmelser på förevarande område kan vara av betydelse för en förenkling och rationalisering.

Enligt utskottets mening kan det förutsättas att det utredningsarbete, som sålunda pågår och som bedrivs i nära samråd med bl. a. traktamentsbeskattningsutredningen och riksförsäkringsverket kommer att resultera i förslag som innebär att uppgifts- och uppbördsskyldigheten kan fullgöras med en rimligare arbetsinsats och till en lägre kostnad än f. n.

Som framgår av det anförda är yrkandet i motionen redan tillgodosett.

Utskottet hemställer därför

att riksdagen avslår motionen 1973:591.

Stockholm den 22 november 1973

På socialförsäkringsutskottets vägnar

TORSTEN FREDRIKSSON

Närvarande: herrar Fredriksson (s), Carlsson i Vikmanshyttan (c), Lundberg (s), Ringaby (m), Karlsson i Ronneby (s), Magnusson i Nennesholm (c), Persson i Stockholm (s), Mundebo (fp), fru Håvik (s), fröken Pehrsson (c), herrar Marcusson (s), Björck i Nässjö* (m), Olsson i Stockholm (vpk), fröken Bergström (fp) och herr Lindström (s).

* Fj närvarande vid betänkandets justering.

